

150 DE ANI DE LA NAȘTEREA SAVANTULUI DRAGOMIR HURMUZESCU (1865-1954)

La 13 martie 2015 se împlinesc 150 de ani de la nașterea savantului român, de largă recunoaștere internațională, **Dragomir Hurmuzescu**, distinsă și distinctă personalitate științifică datorită studiilor, cercetărilor și descoperirilor sale epocale în domeniul fizicii, adevărate activități *de pionierat* în multiplele sale preocupări.

Născut la 13 martie 1865, la București (după unii biografi, în localitatea Hîrșova, aparținând comunei Laza a județului Vaslui), Dragomir Hurmuzescu a învățat la școala gimnazială Mihai Bravu și la liceul Sf. Sava din București și, apoi, în 1887, a absolvit secția de științe naturale a Universității din București, iar, în 1890, își încheie studiile în fizică, ca șef de promoție, la Universitatea Sorbona de la Paris, fiind imediat invitat să lucreze cu celebrul profesor G. Lippman. Plecînd de la unele observații ale lui Maxwell, tînărul Hurmuzescu își susține strălucitor, în 1896, teza de doctorat, intitulată: *Asupra determinării raportului între unitățile de măsură electrostatice și electromagnetice*, cu care a impresionat, prin rigoarea, concizia și profunzimea ei științifică, întreaga comisie. De atunci *constanta „D”* s-a înscris definitiv în istoria fizicii mondiale. În această perioadă se dedică cu pasiune studiului razelor X și radioactivității, realizînd, împreună cu un alt român aflat la studii la Paris, Gh. Marinescu, *primele radiografii din lume*, descoperă proprietatea acestor raze de a descărca corpurile electrizate cu invenția sa de răsunset, din 1894, *electroscopul*, care-i poartă de atunci numele. Pentru construcția acestuia a utilizat ca material electroizolant *dielectrina* (un amestec de sulf și parafină), o altă importantă invenție a sa. Electroscopul Hurmuzescu a fost elogiat, în 1899, în cadrul Societății de Fizică din Paris și folosit în cercetările lor, de către Pierre și Marie Curie și în 1903 de către Becquerel în cercetări de radioactivitate (ce au fost distinse cu premiul Nobel!). Tot în această fastă perioadă

(1890-96) de la Sorbona construiește, în premieră, *un dinam cu 4 induși în serie, așezați pe același ax, care furniza o tensiune de peste 2000V, necesară continuării cercetărilor sale.*

După susținerea strălucită a tezei sale de doctorat, în pofida unor oferte onorante, în 1896, revine în țară unde, ca profesor la Iași, înființează prima școală de fizică experimentală, avîndu-i ca discipoli pe C.G. Bedreag, în domeniul razelor X, pe N. Patriciu, în domeniul radioactivității și pe Șt. Procopiu, în cercetarea experimentală. Merite deosebite se cuvin savantului Hurmuzescu pentru studiile și cercetările sale legate de magnetostricțiune și supraconductibilitatea metalelor, pentru pionieratul său în cercetarea radioactivității petrolului și apelor minerale din România, pentru numeroasele sale invenții brevetate în domeniul mașinilor și

aparatele electrice, îndeosebi galvanometre. Între anii 1897 și 1900 acceptă catedra de fizică și funcția de director al Liceului Internat, unde realizează, chiar din primul an, cu forțe proprii, iluminatul electric al unei părți a clădirii liceului. Și astăzi Colegiul Național „C. Negruzzi” se mîndrește cu Dragomir Hurmuzescu, așezat întru prețuirea sa în „panoplia de aur” a ilustrațiilor directori ai acestui prestigios lăcaș liceal românesc.

Din 1901 devine profesor definitiv la Fac. de Științe la Universitatea din Iași, unde înființează Catedra de Căldură, Gravitație și Electricitate, își termină tratatul *Electricitate și căldură* și introduce lucrări obligatorii pentru studenții săi în Atelierul de aparate fizice. În anul 1901, din inițiativa sa a fost înființată Societatea de Științe din Iași. Societatea a tipărit publicația „Les Annales Scientifiques de l'Université de Jassy”, avîndu-l pe Hurmuzescu ca secretar de redacție.

La 1 noiembrie 1910, după doi ani de demersuri, coroborate cu insistența Uzinei de Lumină a orașului, înființează, pe lângă Facultatea de Științe, Școala de Electricitate Industrială, *prima unitate de învățămînt superior electrotehnic din România*. În 1913, după ce Școala de Electricitate devine Institut Electrotehnic, se transferă la Universitatea din București, unde, în 1919, devine decan al Facultății de Științe și prorector al Universității și în această dublă calitate înființează, în 1920, Școala de Electricitate. Potrivit strălucitei sale reputații științifice, în anul 1916 a fost ales membru corespondent al Academiei Române, iar, ca o expresie a prestigiului și în lumea științifică internațională, în 1932 este ales membru de onoare al Societății Franceze a Electricienilor. Continuîndu-și preocupările din perioada ieșeană asupra radiofoniei, în 1926 creează la București *prima stație de radiodifuziune din România*, iar în 1928 este ales președintele consiliului de administrație al Societății Române de Radiodifuziune.

Din inițiativa lui, în 1934, a fost posibilă organizarea în București a primului Congres de științe din România. Ca urmare a recunoașterii perseverentei și neobositei sale activități științifice, folosite întens în propășirea științei și tehnicii românești, în anul 1935 este ales deputat de Vaslui în Parlamentul României, unde își dovedește pe deplin elocința minții sale strălucitoare. În 1937, în plină forță creatoare, se retrage în mod inexplicabil (!) din viața publică. Intrat într-un nemeritat con de umbră,

desconsiderat și ignorat de autoritățile perioadei staliniste, savantul Dragomir Hurmuzescu trece în eternitate, la 29 mai 1854, fiind înhumat, la 31 mai, la cimitirul Bellu din București.

O primă *recunoaștere reparatorie* a strălucitei sale activități științifice a venit din partea UNESCO, for mondial al științei și culturii universale, care, în 1965, la împlinirea unui secol de la nașterea savantului român Dragomir Hurmuzescu, l-a înscris la loc de cinste în calendarul manifestărilor de mare rezonanță mondială.

De asemenea, în 2010, la prestigioasa aniversare a celor 100 de ani de învățămînt superior electrotehnic în România, Facultatea de Electrotehnică de la Iași a inaugurat Aula de onoare „Dragomir Hurmuzescu” și, în semn de omagiu pentru acest ilustru savant, a fost dezvelit în fața facultății, din inițiativa Promoției 1965, bustul lui Dragomir Hurmuzescu, turnat în bronzul recunoștinței neșterse.

Dragomir Hurmuzescu a scris (*dar nu a tipărit*) cursuri de *Căldură și electricitate* (Iași, 1900) și de *Electricitate generală și aplicată* (București, 1934). Aceste adevărate lucrări de referință sunt valabile în cea mai mare parte și astăzi, după mai bine de un veac! Din acest punct de vedere salutăm cu gratitudine inițiativa Editurii Universității din Iași de a tipări, în cadrul valoroasei sale colecții „Excellenția”, volumul *Dragomir Hurmuzescu – Electricitatea*, lansat la festivitatea aniversării de un secol și jumătate de la nașterea savantului.

În aceleași coordonate aniversare se înscrie și demersul de substanță al Facultății de Fizică a Universității „Al.I. Cuza” de a-și fi transformat vechiul laborator de fizică în Muzeul „Dragomir Hurmuzescu și Ștefan Procopiu”, unde se păstrează, ca exponate originale, aparate și echipamente electrice la care și-au verificat experimental descoperirile cei doi iluștri savanți, cele mai multe aflate și astăzi în stare perfectă de funcționare.

Festivitatea aniversară omagială *Dragomir Hurmuzescu – 150 de ani de la naștere*, din 13 martie 2015, care s-a desfășurat în Aula Magna a Universității, s-a înscris îndubitabil în tradiția „Dulcelui Tîrg” de aleasă cinstire și rememorare ale marilor personalități înscrise cu majuscule în „cronica aurită” a existenței sale.